

Fremsat den 29. februar 2024 af Mai Mercado (KF) og Søren Pape Poulsen (KF)

Forslag til folketingsbeslutning
om resultatbetaling til en social effekt-investering i forebyggelse af recidiv
blandt indsatte og varetægtsfængslede

Folketinget pålægger regeringen inden udgangen af 2024 at påbegynde forhandlinger om etablering og finansiering af resultatbetaling, der muliggør en social effekt-investering i forebyggelse af recidiv blandt indsatte og varetægtsfængslede.

Bemærkninger til forslaget

I 2021 blev 8.928 personer indsat i fængsel eller arrest i Danmark. Blandt dem, der afsøner en straf i et fængsel, begår 30 pct. ny kriminalitet inden for 2 år efter løsladelse. For dem, der ikke opnår prøveløsladelse, er det næsten halvdelen, nemlig 46 pct., der begår ny kriminalitet inden for samme periode, jf. Kriminalforsorgens statistik 2021.

Kriminalitet har ikke bare menneskelige omkostninger, men også store omkostninger for samfundet f.eks. i form af udgifter til politi, retsvæsen og fængsel samt tabt arbejdsfortjeneste. En undersøgelse fra Rockwoolfonden opgjorde de direkte omkostninger ved kriminalitet i Danmark i 2005 til 9,7 mia. kr. (»Teknisk note 15 - Direkte omkostninger ved kriminalitet i Danmark«, Rockwoolfonden, 2006), hvilket svarer til 13,6 mia. kr. i nutidskroner.

Som en del af »Aftale om kriminalforsorgens økonomi 2022-2025« blev aftalepartierne (Socialdemokratiet, Socialistisk Folkeparti, Det Konservative Folkeparti og Dansk Folkeparti) enige om, at kriminalforsorgen skal styrke arbejdet med at forebygge ny kriminalitet, og at kriminalforsorgen skal afsøge mulighederne for at bruge sociale investeringer hertil i flerårsaftaleperioden.

Aftalepartierne og Retsudvalget er imidlertid endnu ikke blevet præsenteret for et konkret forslag til, hvordan kriminalforsorgen kan benytte sociale investeringer til at forebygge ny kriminalitet blandt indsatte (også kaldet recidiv).

På baggrund af at Den Sociale Investeringsfond (DSI) ser mulighed for en investeringscase, og at DSI vurderer, at det er realistisk i investorlandskabet at finde en ekstern investor eller flere, har DSI udviklet et eksempel på en investeringscase, der har forventede statslige besparelser på 84 mio. kr. over 10 år som nærmere beskrevet nedenfor.

Den Sociale Investeringsfond og sociale investeringer

DSI blev til som en del af aftalen om satspuljen for 2018, og i december 2023 afsatte regeringen 28,2 mio. kr. til Den Sociale Investeringsfond, så der kan igangsættes flere social effekt-investeringer. En del af fonden er dedikeret til at investere i veldokumenterede indsatser. En social effekt-investering fungerer i sin simpleste form som følger: Et partnerskab indgås mellem en offentlig myndighed, en leverandør og en investor. Partnerskabet initieres, ved at myndigheden indgår en aftale på resultatvilkår med en leverandør om en indsats, der både skaber bedre liv og bedre offentlig økonomi, og en eller flere investorer, som ønsker at investere i leverancen af indsatsen. Investorerne bærer risikoen og stiller kapital til rådighed for leverandøren. Kun hvis indsatsen skaber de aftalte sociale og økonomiske effekter, betaler myndigheden investorerne investeringen plus et afkast tilbage.

Sociale investeringer handler på den måde om at levere på en såkaldt dobbelt bundlinje ved, at en indsats både skaber menneskelige og økonomiske resultater.

I Danmark er der endnu ikke foretaget social effekt-investeringer i samarbejde med statslige myndigheder, ligesom der er i andre lande, men DSI har gode erfaringer med so-

cial effekt-investeringer i kommunalt regi (»DSI som social investor«, Den Sociale Investeringsfond).

DSI har udviklet et eksempel på en investeringscase i forebyggelse af recidiv blandt indsatte og varetægtsfængslede, og dette eksempel ligger til grund for beløbet på 16-20 mio. kr., som forslagsstillerne foreslår til resultatbetaling i Justitsministeriet.

Potentialet for sociale investeringer

DSI vurderer, at investeringslandskabet omfatter gode muligheder for at få en eller flere eksterne investorer til en social effekt-investering på dette område, og ser også et stort potentiale i selv at agere investor. DSI stiller sig derfor gerne til rådighed i samarbejde med Justitsministeriet og Kriminalforsorgen med henblik på at udvikle investeringen.

Eksemplet på investeringscasen, som DSI har beregnet, bygger på tal fra den bedst evaluerede recidivforebyggende indsats i Danmark, som er Røde Kors' Primus Motor (»Primus Motor – Kan en mentorordning mindske recidivet for indsatte i danske fængsler?« Flemming Balvig, november 2021). Eksemplet bygger på en 3-årig Røde Kors-indsats, der har forventede statslige besparelser på 84 mio. kr. over 10 år. Det skal understreges, at selv om beregningerne tager udgangspunkt i en specifik indsats, skal den endelige leverandør af indsatsen vælges i overensstemmelse med gældende udbudsretlige regler.

Størstedelen af de forventede besparelser på 84 mio. kr. findes i færre fængselsdage (»Investeringer i forebyggelse af recidiv«, Den Sociale Investeringsfond), men overbelægning i landets fængsler gør det umuligt for Kriminalforsorgen at realisere besparelserne, fordi tomme fængselspladser vil blive fyldt op af andre indsatte. Kriminalforsorgen mangler derfor midler til at finansiere de opnåede resultater af investeringen – på trods af at investeringen vil betyde statslige besparelser.

På baggrund af eksemplet på investeringscasen forventes en samlet finansiering til sociale investeringer i størrelsesordenen 16-20 mio. kr. til at betale for opnåede resultater i investeringen.

Der henvises til »Investeringer i forebyggelse af recidiv«, Den Sociale Investeringsfond, og »Beregningsforudsætninger for investering i forebyggelse af recidiv«, Den Sociale Investeringsfond, for mere baggrundsviden om DSI og sociale effektinvesteringer.

Gevinster ved sociale investeringer i nedbringelse af recidiv i en tid med en presset straffesagskæde

I 2021 beregnede Justitsministeriets Forskningskontor med anvendelse af Den Socialøkonomiske Investeringsmodel (SØM) de forventede økonomiske konsekvenser af udvalgte indsatser over for indsatte i fængsler og arresthuse. Beregningerne viste klare positive økonomiske konsekvenser ved indsatser, der hjælper indsatte med at undgå

at begå ny kriminalitet og at komme i beskæftigelse eller uddannelse efter løsladelse.

Konkret viste Justitsministeriets beregninger, at der er en økonomisk gevinst på ca. 505.000 kr. pr. person efter 10 år, hvis den indsatte ikke begår ny kriminalitet inden for 2 år efter løsladelse. Tilsvarende vinder samfundet ca. 764.000 kr. pr. person over 10 år, hvis den indsatte ikke begår ny og alvorlig kriminalitet inden for 2 år efter løsladelse. Også hjælp til beskæftigelse eller uddannelse er en økonomisk gevinst for samfundet. Ifølge rapporten er der en positiv økonomisk gevinst på ca. 557.000 kr. pr. person efter 10 år, hvis den indsatte er i beskæftigelse eller under uddannelse i mere end halvdelen af det første år efter løsladelse. (»Økonomiske konsekvenser af indsatser over for indsatte, Den Social-økonomiske Investeringsmodel, 1. delrapport«, Justitsministeriets Forskningskontor, Justitsministeriet, 2021).

Særlig i en tid, hvor hele straffesagskæden er presset – med lange sagsbehandlingstider ved domstolene, mangel på fængselspladser og fængselsbetjente i kriminalforsorgen og pres på politiets ressourcer – giver det mening at investere i forebyggelse af ny kriminalitet.

En social investering i forebyggelse af ny kriminalitet skal lette presset på hele straffesagskæden, men særlig i kriminalforsorgen, hvor situationen er decideret kritisk. Der

er risiko for, at kriminalforsorgen i nær fremtid ikke vil have kapacitet til at fuldbyrde de straffe, domstolene idømmer. I første kvartal af 2023 var der et gennemsnitligt belæg på kriminalforsorgens matrikler (dvs. fængsler, arrester og udlusningsfængsler) på 100 pct. (Tal fra Kriminalforsorgen – 1. kvartal 2023), og Kriminalforsorgen forventede et gennemsnitligt belæg på 101,7 pct. i slutningen af 2023 (Retsudvalget, alm. del – svar på spørgsmål 199, folketingsåret 2022-23, 2. samling). Manglen på fængselsbetjente er ligeledes kritisk med et fald i ansatte på 30 pct. de sidste 10 år. Hvor der i 2017 var cirka 2.320 betjente til omtrent 3.500 indsatte, var der i 2022 kun 1.890 betjente til 4.100 indsatte. Ifølge Fængselsforbundet er manglen på fængselsbetjente så kritisk, at det kan gå ud over de ansattes sikkerhed (»Fængselsbetjente i opråb efter overfald: Der gambles med de ansattes sikkerhed«, DR, den 21. februar 2023).

Regeringen pålægges derfor at indkalde til forhandlinger om finansiering af midler til en resultatbetaling, der muliggør en social effekt-investering i forebyggelse af recidiv blandt indsatte og varetægtsfængslede.

Den sociale investering vil være den første på statens område og dermed et historisk skridt mod at anvende tilgangen på en ny del af den offentlige sektor.

*Skriftlig fremsættelse***Mai Mercado (KF):**

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om resultatbetaling til en social effektinvestering i forebyggelse af recidiv blandt indsatte og varetægtsfængslede.

(Beslutningsforslag nr. B 143)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.